

SÅDAN AFHJÆLPER DU VARMESTRESS HOS ØKO-GRISE OG ANDRE GRISE PÅ FRILAND

STØTTET AF

Promilleafgiftsfonden for landbrug

Varmestress kan have store konsekvenser både for grisenes velfærd og dine produktionsresultater. Her får du nogle gode råd til, hvordan du minimerer risikoen for varmostress hos dine søer og smågrise.

Når det er rigtigt varmt, så er der risiko for, at udegående søer går i stå før/mens de farer. Varmestress kan derfor føre til, at de har brug for faringshjælp, som normalt ikke er nødvendigt i den økologiske produktion.

Der er også større risiko for, at de får MMA symptomer (yverbetændelse) efter faring, og pattegrisdødeligheden stiger, fordi der ofte er mange dødfødte og døde indenfor de første dage.

5 GODE RÅD

- Sørg for et godt sølehul (fyld løbende mere vand i)
- To fodringer om dagen (højner soens energi niveau)
- Skyggeområder på faremarken og ventilation i hytterne
- Rigeligt rent vand (gør MEGET ud af renholdelse af trug)
- Foder tildeles i de køligere perioder – tidlig morgen eller sen aften

TIPS OG TRICKS TIL GODE SØLEHULLER

Grav et min. 20 cm dybt hul, hvor der er rigelig plads til soen og grisene i folden. Når du trykker bunden af hullet hård med frontskovlen, og evt. trykker noget overfladejord hårdt sammen på bunden af sølehullet, bliver sølehullet nemmere tæt. Det tager 1-3 uger før et gravet sølehul er så tæt, at der kun skal tilføres vand én gang dagligt.

Flere og flere steder bliver der brugt drypslanger eller meget primitive sprinklere. Vandmængden fra drypslangen/sprinkleren tilpasses sølehullets vandbehov, så der ikke manuelt skal tilføres ekstra vand til sølehullet.

Grise kan ikke svede derfor er det vigtigt for dem at kunne komme af med varmen ved at køle sig i et sølehul. Søerne skal have adgang til sølehuller lige, så snart temperaturen er mere end 15°C i dagtimerne. Ofte gør søerne meget tydeligt opmærksom på, at de mangler et sølebad ved at kravle op i drikketruget, vælte det eller lignende.

Når søerne har været i sølehullet ligger de sig ofte i skyggen og lade vandet i mudderet fordampe fra kroppen, da det afkøler deres krop.

Et sølehul der er etableret i skyggen fra f.eks. træer virker ekstra svalende for grisene. Samtidig fordamper der mindre vand fra sølehullet, så det kræver mindre vand at vedligeholde et sølehul i skyggen end et sølehul i solen. Foto: Linda Rosager Duve

SKYGGE ER ALTAFGØRENDE

Søerne får det varmt allerede ved 15 °C. Derfor skal de have adgang til sølebade og skygge, især i farefolden. De diegivende søer er særligt sårbare. Hvis de ikke får mulighed for at køle af i et mudderhul og søge i skygge, kan konsekvensen være faldende foderoptagelse, svigtende mælkeydelse og mistrivsel hos både so og grise.

Alle dyr skal kunne ligge i skygge på faremarken i sommermånederne (Juni, juli og august).

Her kan du se nogle eksempler på tiltag, der kan hjælpe soen til at undgå varrestress i den første periode efter faring, hvor hun helst skal opholde sig i eller nær hytten.

Store træer er gode til at skabe den nødvendige skygge i farefoldene i sommermånederne. Du opnår de mest optimale forhold for grisene ved at placere farehytterne og sølehullerne i træernes skygge.

Du kan opnå skygge tæt på hytten ved at opsætte en plade eller et sejl på selve hytten. Det kan opsættes og udformes på mange forskellige måder, men den bedste effekt opnås, når pladen/sejlet sikrer skygge over indgangen og/eller ventilationsåbningen i hytten, så tiltaget både sikrer et bedre indeklima i hytten, og giver soen mulighed for at ligge i skygge i nærheden af hytten. Foto: Lene Thomsen og Marianne Bonde

To store åbninger i hytten sikrer en god ventilation. Det er derfor en god ide at etablere en ventilationsåbning i hytten med samme størrelse som indgangsåbningen. Vær sikker på, at den kan lukkes tæt, når den ikke er i brug og sørg for godt med halm i hytten, som smågrisene kan putte sig i, så de ikke bliver underafkølet. Foto: Lene Thomsen